

Tímea Péntzes (Maďarsko)

Básnířka, prozaička, překladatelka, novinářka, narozena 1976. Na univerzitě ELTE v Budapešti vystudovala maďarský jazyk a literaturu a německý jazyk – učitelství. Překládá z češtiny, slovenštiny a němčiny. Prvotinu, básnickou sbírku *Vetkőzés avagy Beismerő vallomás (Svlékání aneb Přiznání)* vydala v roce 1998, první román, *Egy férfi – A férfi (Nějaký muž – Ten muž)*, o dva roky později. Čtrnáct let (2003–2017) psala cestovní deníky. Poslední její kniha se jmenuje *Ikeranyaversek (Dvojmatka-básně, 2020)*. Básnířka Krisztina Rita Molnár knihu charakterizuje takto: „Při četbě těchto lyrických básní a říkankových rytmičtějších textů bytostně cítíme znovunalezenou chuť svobody.“

ukázkou prózy přeložila Adéla Gálová, ukázky poezie přeložil Robert Svoboda

Po stopách jednoho citátu

Měňavé listí svědčící o koloběhu ročních období viděla letos na podzim jen z okna vlaku. Otupěle sledovala, jak podzim přebírá nad přírodou vládu. Prožít předěly jednotlivých sezón v záplavě městského betonu je takřka nemožné. Jakýsi opěrný bod tu člověku poskytne nanejvýš kalendář, částečně snad i venkovní teploty. I když Illa dobře věděla, že ani jedno roční období si ve městě nevychutná v jeho plné nádheře, přesto se uchýlila do jeho vyhnanství a stejně jako pokaždé se jen horko těžko přiměla se odsud hnout. I tentokrát podzimem pouze projížděla, ačkoli by se v něm nejradši ze všeho pořádně vyráchala. Při pohledu na vzdálený les myslí na to, jak ráda by teď podnikla vydatnou procházku mezi stromy, nasávala do sebe podmračenou bujnost podzimu i jeho křupavé, skřípavé zvuky celé dlouhé dny. Místo toho se musí spokojit s průjezdem, který jí byl dopřán. Pravého podzimu se letos nezúčastní, událost se ruší, i s veškerým kouzlem, s šustícími listy pod nohama, s keři, jež dávají vale svými vůněmi a navlhkým pachem spadaného listí. Odkládá se se všemi patáliemi pro ni vlastní, jako je lezavý vítr, mrholení, plískanice, blátivé lesní stezky nebo slábnoucí sluneční svit. Illa není schopná se sama zabydlet v domku, postavit se na více či méně vyšlapané stezky rozbíhající se do nejrůznějších směrů. Není tu nikdo, kdo by ji doprovodil. Namísto přírody rozžehnavající se s létem se musí spokojit s pohledem na domovní střechy. Illa podrobí bedlivému průzkumu všudypřítomné úsilí podzimu, který by byl zjevně rád tím nejrozložitějším ze všech ročních období. Jeho snaha o triumf má ale mezery, dílčí úspěch se projevuje jen v podobě občasných šmouh. Tu a tam se mu už povedlo přivlastnit si místa, jež až dosud náležela létu, za krk mu ale už dýchá dychtivá zima. Bezúspěšnou, cínovou šed' střídá bujná pestrobarevná pompa. Vlak ujíždí rychle, Illa toho mnoho nevidí, i to málo jí navíc kyne na pozdrav jen v jakýchsi rozmáchlých tazích a zpřeházených, zamazaných obrazech. Jako když při zmáčknutí závěrky pohnete fotoaparátem. Illa se během své cesty postupně prokodrcá všemi ročními obdobími, zanoří se do kyprého léta i do holé zimy. Náhle ji přepadne pocit, že zastávku s názvem Podzim určitě minuli, anebo že snad unikla její pozornosti. Přitom ji ještě před chvílí viděla, jak se vynořuje v dálce, její vzor dokonce pokrýval celé širé lány i lesní porosty. Zmatený Illin pohled

zkoprní v prázdnu. Že by se loňské obrázky podzimu prodraly na místo těch letošních? Projeli snad nedejbůh kolem podzimu moc rychle? Nebo ho strojvedoucí jednoduše neměl v jízdním řádu? Co když žádný podzim ani není, nýbrž jsou všechna roční období naráz? Že by tu před námi žongloval cirkusový akrobat, s úmyslem předvést nám postupně ochutnávku z každého z nich? Illu poslední dobou zlobí paměť. Trvá to od chvíle, kdy osiřela a může se spolehnout už jen sama na sebe. Od té doby, co ztratila půdu pod nohama. Nastoupila do vlaku už jen pro zážitek příjezdu, byť ani jízda samotná jí nebyla proti mysli. Byl to jiný pocit než cestovat autem. Podlouhlá larva klouzající po kolejích krájí krajinu jinak než rachotící brouk. Unáší ji do dětství, kde je všechno stejné jako dřív, jen její rodiče tu chybějí. Odskočila si do minulosti.

Během posledních let se jí na čelo odněkud nenápadně připlazily vrásky a zahrázily se tu, jako by se s kdysi hedvábnou pletí nechtěly už nikdy rozloučit. Nezbyvalo než s hrůzou seznat, že výraz její tváře se den ode dne mění v její neprospěch, navíc tak rychle, že tomu odmítala uvěřit. Nejspíš nikdy už nebude zasněná, aniž by jí čelo pokrývaly mráčky. Nacvičuje si úsměv v zrcadle převlékácké kabinky, její tvář už ale stačí jen na mžouravý škleb. Bude to trénovat, rozhodne se, zatímco zkoumá svůj vážný, posmutnělý výraz. Vlak peláší krajinou a Illa se vidí, jak stojí na peroně, načež kolem sebe zároveň prosvítí. Na peroně stojící Illa spatří sama sebe v okýnku vlaku, poté pozoruje larvu mizet v dáli. Ve snu uvidí i svého otce na příští zastávce, nenastoupí však, jen čeká na přibližující se vlak, a když kolem něj projede, mlčky se za ním otočí. Čekal právě na vlak, kterým cestuje jeho dcera, nebo očekává každý; co kdyby směl náhodou nastoupit, vrátit se do reality živých?

Illu hladí po kůži jemné paprsky vnikající sem zpoza okna. Slunce zakrývají mračna. Je zvyklá sedat si při každé příležitosti vedle okna. Když dorazí na nádraží moc brzy, postává s knihou v ruce před budovou nebo na peroně, aby z povrchu svého těla nabídla slunci co největší kus. Nenechá si ujít žádnou příležitost si jeho svit vychutnat, nebo zapomenout na okolní svět ponorem do knihy. Žít ve světě těch druhých, v objetí slunce, a to i v případě, že je onen druhý svět plný žalu – není nic lepšího. Trápení ostatních odvádí pozornost od jejího vlastního.

I právě teď má jednu pochmurnou knížku rozečtenou, myšlenky se jí ale neustále zatoulávají. Je nepřítomná jak v knize, tak v reálném světě. Těká pohledem tam a zase zpátky, dlouze jím prodlí tu na stromě, tu zas na nějaké formulaci. Je už těsně před koncem, mohla by knihu snadno dočíst, to nejlepší si ale jako obvykle nechává na později. Dříve než ji dokončí, nechá si bokem několik závěrečných stránek. Odloží je na později, jako by šlo o nejpropečenější kousek masa či nejovocnější kus koláče.

Illu seskočí na peron a rychlými kroky projde odpoledním městem. Drobné změny v ulicích známých z dřívějška ji nechávají chladnou. Spěchá domů. Tam, kde na ni nikdo nečeká. Nezazvoní u branky, ani na zvonek u vchodových dveří, který jindy drnčí nahlas. Proč by to dělala. Není, kdo by jí otevřel. Z hloubi se noří jedna otázka za druhou. Jaké to asi bude, vkročit tam, kde jí kdysi spěchali v ústrety, zatímco dnes ji nikdo neočekává? Žádné objetí, pusa, ani jásot, nic než vzpomínky kupící se v hrobovém tichu. Věci v bytě zůstaly neměnné, čas se zastavil. Illa otevře okno. Svalí se na postel. Co teď?

Vstane a projde celý byt, přitom by to mohla udělat i v duchu, zná přeci každý jeho kout

jako své boty. V obývací a v kuchyni se povalují kytice, věnce a svíčky, všechny připomínají fakt, že se její otec vydal na předalekou cestu. V lednici dosud zůstal křen a pálivá paprika, otevřené sklenice s marmeládou a zavařeninou, v mrazáku zamražená rybí polívka, řízky, ve spíží zelenina na polévku. Otcovy psací potřeby a poznámky, seznam nejbližšího nákupu, vedle něj jeho brýle a svazek klíčů od bytu.

V šuplících v obývací lékařské dokumenty, staré diplomy, osvědčení a kopie. Jednotlivé listy jsou srovnané podle témat, složky nadepsané, vrší se tu jedna na druhé v takřka kasárenském pořádku.

Pár jich namátkou otevře, prolistuje je, zrak jí dlouze spočine na pasových fotografiích. Illa se zanoří do haldy spisů a faktur bezpočtu úřadů, potvrzení, výpisů, podepsaných a orazítkovaných papírů; nová úřednice je nyní pořádá a třídí podle dosud nepoznaného klíče. Původní fascikl je čím dál tím tenčí, zatímco dvě další hromádky naopak narůstají: věci, které bude ještě potřebovat a ty, které už ne. Listy popsané psacím strojem i vytištěné z počítače. Kupa písmen, jejichž sdělením je, že jí bude patřit všechno to, co její předci odkázali jejím rodičům a ti pak zase jí.

Najde v mobilu číslo na pevnou linku a vyzkouší, jestli v bytě dosud funguje. Přístroj vyzvání. Illa chvíli vyčká, co kdyby někdo sluchátko zvedl. Zvonění poslouchá dlouho.

V jedné přihrádce objeví starou promítačku a diapozitivy. Zatáhne závěs. Na zdi jejího dětského pokoje se rozsvítí statické obrazy. Hrávali i stínové divadlo, s prsty nejdřív zkroucenými a pak zas nataženými. Na zdi ožívaly smyšlené bytosti. Illa slyší útržky pomíchaných slov, kroky, tikot hodin.

Hodiny se zastavily v momentě tátovy smrti. Od té chvíle je byt bez života.

Otevře otcův šatník, do nosu ji udeří jeho vůně. Ráda by dveře zase zavřela, ale nedokáže to. Strnule stojí a zhluboka vdechuje všechno, co zůstalo zakonzervováno uvnitř, pak se zaboří do skříně až úplně ke košilím.

Před dusivým pocitem nakonec uteče ven na ulici, kráčí rychlým krokem, neohlíží se nalevo, napravo, jenom dovnitř sebe a nazpátek, do svého dětství. Nasaje podzimní vzduch svého rodiště.

Sluneční kotouč pluje v rudé záři mezi mračny probleskujícími mezi světlem. Vzápětí mizí za horizontem. Illa se zastaví u stromu s mohutným kmenem a roztáhne náruč k objetí. Padne hrudí na kmen, schází ale ruka, které by se chytila. Kdysi ho dokázala obejmout spolu s dalšími, teď je však každá snaha marná. Vydá se směrem k řece a pozoruje párek kačen pohupujících se na drobných vlnách. Zhluboka si povzdychne. Nemůže přeci přenocovat na břehu. Sebere se a zamíří zpátky.

Zastaví se u knihovny, pohledem přejede řadu polic pokrývajících celou stěnu. Jaké knihy si má odnést s sebou ze zmizelého dětství, do dospělosti, která se tu před ní vrší? Vezme jich postupně pár do ruky. Začne zprostředka knihovny. Na tom, kde navždy umlknou celistvost přeruší, přeci nesejde, pomyslí si. Spoléhá na to, že sejme-li z police pár knih, ztratí ostatní svazky rovnováhu a překloupí se napravo či nalevo, rozplácnou se na polici s tupým žuchnutím či náhlým plesknutím. Knihy však nadále stojí jako v pozoru, jako by jim nikdo nesebral jejich

oporu.

Knihy drží.

Každou, kterou vezme Illa do ruky, pohladí po obálce. Říká si, že by jí snad třídění mohla ulehčit nějaká hudba, namátkou vytáhne jednu desku z řady ostatních. Pokusí se zprovoznit gramofon. Zapíná se nejdřív celý přístroj, nebo musí vložit jehlu na desku?

V pokoji se začne smrákat, šero se proplazí do každé skulinky, Illa už musí hmatat poslepu. Nerozsvítí si, nechce zaplašit kouzlo. Prsty zkontroluje, že je jehla na svém místě. Rychle několikrát za sebou pčikne. Prach snad praskání desky ještě zdůrazňuje, bleskne jí hlavou. Dohaduje se, zda má z polic sundat úplně všechny knížky. Jestlipak bude víc skličující pohled na prázdnou, nebo na neúplnou knihovnu? Má naskládat do tašek a krabic ty, které by stejně dřív nebo později skončily v knihovnách, antikvariátech nebo u známých, nebo je má nechat na policích? Nakonec se rozhodne vzít s sebou jen ty, které u ní zůstat vyloženě chtějí.

Vždyť se jenom stěhuje, opakuje si Illa v duchu, třeba bude balení jednodušší. Knížky ostatně už v průběhu let změnily místo několikrát, tohle je jen další takový přesun, uklidňuje se. Jednu z políček má obzvláště ráda, řadí se tu Márquez a Ulická, za nimi následují Hrabalové s Kunderou, samé úderné tituly a vzrušující věty skryté v knižních svazcích. Bytí se stalo nesnesitelně těžkým a stočilo se směrem, s nímž nepočítala. Po nich jsou na řadě Američani, mimo jiné Sinclairův Konec světa. Jedna sbírka vábí druhou, ke každému titulu se váže nějaká příhoda z minulosti. Jaké však budou ty budoucí, co se na ně ještě navší?

Už pár dnů jí nedá spát pocit, že doma na cosi narazí, snad to bude nějaký citát nebo věta, nit, která ji povede, navždy se u ní zabydlí a určí její další život. Pár titulů otevře na první stránce a pátrá po věnováních, dalšími listuje zcela náhodně, co kdyby ji citát náhle udeřil do očí. Na hromadě nakonec přistanou i knihy, ve kterých se jí zalíbí obrázek nebo věta. I ten hledaný citát tu někde musí být, nemá ale ponětí, jestli ho vůbec nějak podtrhla nebo označila. Dokáže si představit i to, že ho vůbec nečetla, jenom tuší, že tam někde je. Z jednoho svazku vykoukne tužka, kterou tam kdysi zapomněla. Číst totiž dokáže jen s tužkou v ruce, a přestože ji učili, aby „neničila“ knížky poznámkami nebo podtrháváním, Illa vnímala smysl četby jedině právě takto. To proto musela všechny knihy, po jejichž četbě zatoužila, nutně získat; aby nevyznačovala všechno, co ji zaujalo, v cizích nebo knihovních publikacích. Zakroužkovávala slova i slovní spojení, důležitá místa označovala vykřičníky, otazníky zas obsahově či logiky sporná místa, či přečtené doplňovala občasnou poznámkou. Když pak knihu otevře, může si okamžitě vyhledat části, které si jí kdysi nejvíc zalíbily. Někdy si zaznačila toliko slovní spojení či větu, na které dosud jinde nenarazila, nebo ji naopak ohromila obrazy, s nimiž už se předtím mnohokrát setkala, případně klíčovou pasáž, která jí byla nápomocná pro připomenutí celého příběhu. Když si pak po čase přečetla i závěr knihy, znovu se k podtrženým pasážím vrátila, poslušně, jako by znovuoživovala a sumarizovala jednou přečtené. Knihu považovala za přečtenou teprve když si připomněla její jádro.

Někde tu musí být ten citát, který jí nedá spát už několik dní. Právě v tomhle městě, v tomhle bytě, v některé z nich. Nevzpomíná si ale ani na její název, ani na autora, jen ji cosi

mlhavě vyvstává na mysl z dávné minulosti nebo snad z jejích snů.

Jedna z poliček, čtvrtá shora, se trochu propadla a naléhá na vršek páté. Knihy se z ní mohou kdykoli sesunout jako bezstarostné děcko ze skluzavky. Protože jde ale o vážné a dospělé tituly, zůstanou spořádaně na místě, jejich neporušenou výdrž ovšem podporují i knihy položené na kraji police vodorovně. Pravou stranu police podpírá titul Lajose Grendela v tvrdé vazbě. Illa si až teď uvědomí, jakou silou taková kniha vládne! Během života držela v ruce lecjaká urousaná, chcípáčkovská vydání, ale taky pár pořádných, štramáckých vazeb.

Chtěla by zabalit i samotnou polici, ale je jí jasné, že kdyby s ní pohnula, mohla by se sesunout na způsob laviny. Jednou rukou poličku přidržuje, zatímco pátrá očima po obdobné bichli, cítí ale, že jestli knížku nevrátí na původní místo, brzy jí upadne ruka. Přelétne zrakem hromadu knih ve snaze najít náhradní kousek, který by se měl podobat naštěstí jen co do rozměru a odolnosti. I tak byla výzva ho najít. V odpovídající velikosti se nabízely jen knihy s měkkou vazbou, proto jí nezbylo než nahradit onu dotyčnou větším množstvím knížek. I tak se jim prohnuly pod tíhou poličky hřbety. Došourala se do koupelny a umyla si ruce, vzápětí si osvěžila i obličej. Zajela si vlhkými prsty do nosních dírek, uhladila si vlasy. Měla pocit, jako by ji celou pokryl měkký prach, usazený na knihách. Na jednu z knih dosáhla jen stěží; zaklínala se za ostatní, a když ji Illa horko těžko vydolovala z mezery mezi stěnou a policí a náhodně ji rozevřela, dosud jí prostupovala naděje, že snad právě tato rozčepýřená knížka ukrývá onen pro ni tak cenný citát. Po několika pokusech však nezbylo než konstatovat, že ani toto není hledané dílo.

Na jedné z polic se řadily knihy, které četla víckrát. I je si odnese, neboť v jejím životě hrají významnou roli. Patřila mezi ně mimo jiné Cesta za měsíčního svitu Antala Szerba. V řadě připravené na další čtení stál i román Miloval jsem svou ženu Milána Füsta nebo Zpověď Sándora Máraiho. Kdesi zaslechla, že druhé čtení je pokaždé jiné, silnější než to první. Mnohé věci, sám čtenář i předchozí četba se prý při dalších čteních zjevují v jiných konturách. Antal Szerb byl každopádně i napodruhé stejně nezapomenutelným zážitkem, jako poprvé.

Illá si položila otázku, zdali se v jejím životě ještě objeví nové zážitky, nebo už půjde vždycky o pouhé přepisy a reinterpretace. Přešla pohledem po policích. S lehčími knihami se ještě nějak popasuje, ale těžká fotoalba a výtvarné monografie a slovníky ji sebraly veškerý elán. Jejich selekce se zdála zatěžkávací zkouškou z fyzického i duševního hlediska.

Na moment jí blesklo hlavou, že by do bytu přestěhovala celou knihovnu. Lze ale vůbec přestěhovat vzpomínky? Zachovají si knihy stejné vyzařování, jako jaké měly na původním místě? Naplní vůbec stejnou pamětní roli, jako kdyby tu zůstaly? Opravdu chce žít v bytě naplněném minulostí jiného bytu?

V současném Illině bydlíšti dominuje bílá s hnědou a několik dalších pískových odstínů mezi nimi. V obývacím pokoji se namísto záplavy knižních polic pokrývajících celou stěnu roztahují dvě knižní skříně, plné jejích nejnovějších úlovků. Nové publikace jsou z nějakého důvodu bezbarvější než ty staré. Snad proto, že se k nim neváže dostatek vzpomínek. V době, kdy žila mezi barvami, byl barvitější i její život, konstatovala Illa. Je to snad zákon, že spolu s rodící se dospělostí mizí i čím dál větší množství barevných odstínů? Dětství bylo na každý pád

barevnější a šťavnatější. Mělo příchutř řepy, třešní. Skutečně tenkrát bylo více malých radostí, nebo se jí jen víc nabízely? Možná jí slábne zrak, nebo se jen dostatečně nerozhlíží kolem sebe? Není už na drobná potěšení dostatečně chytlavá? Anebo jí vnesla do života hořkou pachutř nejružnější úmrtí?

Illa klesne na opěradlo židle a nahlas vzdychne. Ve světle stolní lampy zaznamená svůj stín. Po pravé straně stín odpočívá, až začne náhle průběžně růst. Stín leží napravo od ní a najednou začne zvolna růst. Ta vidina ji omámí. Stín dokáže růst tak dlouho, dokud všechno nezastíní, pomyslí si.

Uslyší cvaknutí. Praskla žárovka, a stín převzal vládu nad pokojem.

Sedím tu ve stínu, myslí si Illa. Nejspíš už mě celou pohltil.

Krámy skladované ve sklepe střežily nejdávnější kus jejího života. Na hubičce samovaru, sloužící jako skladiště klíčů, sice visí bezpočet svazků, které jsou však ty, co ji dostanou skrze několikery dveře až do sklepa? Kráčí dolů po schodech s kapsami naditými klíči. Kolik let už to je, kdy naposledy otvírala dveře do sklepa? Zavařeniny odsud tehdy vynesl nahoru táta, ani ty už ale nezůstaly. Jsou tu jen vybledlé sešity, staré sáňky, sklopitelný kočárek, lyže vyrobené na dětskou nohu, spousta prázdných zavařovaček. Nepřestávali je skladovat, přestože věděli, že zavařenina už v nich nikdy nebude. Pakliže se ovšem nerozhodne pokračovat v rodinné zavařovací tradici. Až dosud ji ovšem touha po pokračování v dávno načatých procesech mýjela obloukem. Byl snad právě tohle důvod vrátit se domů? Aby mohla navázat na to, co se kdysi přerušilo? Hledala snad právě tento vzkaz? Illa třepe hlavou a pokračuje v hledání.

Schránka přetéká letáky, z objetí pestrobarevných reklamních časopisů vypadnou i dvě doporučené zásilky. Obě jsou adresované otci. Znovu bude muset na úřadech vyřknout slova, která tolik nenávidí.

Večer na balkoně dlouze pozoruje nehybného brouka. Když se dotkne jeho tykadel, brouk se zachvěje a vzápětí znovu strne. I její nejdražší jsou snad mrtví jen naoko, snad si jejich smrt jen představovala a ráno vše poběží v navyklých kolejích. Illa si není jistá, jestli může po bytě chodit nahá. Může-li použít otcův sprchový gel, který zůstal na kraji vany. Může-li se utřít do otcova ručníku. Může-li vklouznout do jeho županu.

Odkud se berou ty večerní skřípoty a křupnutí? Kuchyňská židle se pohne, skříň se zhoupne, v trubkách zapraská. Bez ustání se vrtící, kničící byt ji zdraví drobnými ruchy. Že by jí chtěl o sobě dát vědět některý z mrtvých příbuzných? Illa se otřese. Spí přitisknutá těsně ke zdi.

Když vyjde ráno na balkon, vidí, že hmyz urazil dlouhou cestu od hadru na podlahu až k zábradlí. Illa vkročí na práh balkonových dveří, kde si otec každý víkend namáčel houbičku v černém krému a rozhodnými pohyby leštil boty. Otevře v rohu stojící truhlu a bere do ruky její obsah jeden po druhém. Pod ruku jí přijdou dopisy, které si rodiče psali navzájem. V šoku

hledí na svazek, načež ho rychlým pohybem zastrčí do kabelky a uchopí madlo naditého kufru. Zanedlouho znovu nasedne do vlaku, vydá se z domova domů, u okýnka vlaku vezme do ruky Saramaga. Letmo si vybaví, že jej kdysi vyslovovala jako Saramango; snad se jí to tak zdálo snazší, nebo to jen špatně přečetla. Možná se jí asocioval salamandr. Očima přelétne anotaci. Má v oblíbě košaté příběhy s příchutí vzpomínky. Právě teď se však na příběh soustředit nedokáže. Všechny její myšlenky se točí okolo korespondence. Tu a tam prohmatá tašku, jsou-li dopisy skutečně tam. Pozoruje krajinu, stejnou jako dřív, jen po cestě zpět, jinýma očima. Všechna roční období před ní defilují v podobě barevných šmouh, Illinu pohledu však zastírá podívanou rukopis rodičů odrážející se v okenním skle. Vejde do svého bytu pískové barvy, sesune se na židli.

Vyhledne z okna, vidí, jak mraky přecházející do tmava přebírají vládu na oblohou. Načechrané bílé mraky dosud v dáli tu a tam osvětluje nebe, na jejich oblínách se světlo občas fialově zableskne. Našla něco, o čem se jí ani nesnilo, a má to přímo tady v ruce, pomyslí si Illa. Má si dopisy přečíst, co kdyby v nich našla hledaný citát, který může určit její život? Životní pocit, odkaz, rozcestník? Může ovšem vůbec postihnout všechno to, co jednou provždy skončilo, rukou psaných slov dvou zamilovaných? S tajemstvím byla Illa vždycky na štíru. S vlastními i s cizími. Nikdy nevěděla, jak moc smí pátrat po tajemstvích druhých, ani jak moc smí sdílet ta svá.

Přistoupí k oknu. Hledí na záplavu hnědých, černých, i docela světle žlutých či temně rudých cihel poskládaných do tvarů budov. Postavené nakřivo i rovně, kovové a cihlové komíny či antény nejrůznějších tvarů i rozměrů se tu tyčí po dvou, po třech i po čtyřech. Menší a větší. Drobnou okna vykukující zpoza zdí zbořených domů. Illa spustí roletu, odřízne od sebe vnější svět. Pokládá vedle sebe dopisy jeden po druhém. Na krabici napíše tiskacími písmeny jen: MINULOST. Poskládá do ní dopisy, nechá krabici zapadnout na dno šatní skříně.

Ten citát musí najít sama v sobě. Vezme do ruky pero. Dílo začíná právě tady. Děj se může odebrat vícero směry, stačí jiné slovo, hned se začne rozvíjet jiný příběh. V jediné neopatrné chvilce může vyrašit, vyklíčit a zrodit se zcela jiné vyprávění, a Illa ani nemusí být jeho součástí. Illa se soustředí, kouše násadu, nahodí na papír dva-tři výrazy, načež jí pohled zabloudí k oknu. Zpoza neforemných mezer se na nebi prodírá už jen tu a tam pár světlejších odstínů. Do mraků foukají mocné plíce nebes, líně opouštějí okenní rám. V patách se jim táhne soumrak.

Elmélkedés a megérkezésről / Úvaha o příchodu

Od pradávna znám vaši vůni,
vaši kůži,
vaše oddychování,
zaplavili jste mě,
jako byste odjakživa byli ve mně,
zalili jste mě drobným deštěm snu
nemluvněte.

V noci sleduji váš dech,
strojové vzkazy, blikání,
vnitřní procesy změněné ve zvuky a světla,
zatímco dřímate v mé blízkosti,
člověk této doby potřebuje o potvrzení víc.

Vylovili jste mě z plodové vody,
nejednou jste se zjevili,
nejdřív se připlížily vaše sny,
potom plačky
a za nimi vaše těla s vrstvou mázdry.

Přišli jste sem,
přišla jsem.

Dodnes sníte o kolébání,
o mírně zvlněných dunách,
o krajinách s oblými pahorky,
o plovoucích horstvech,
o vodě bez větru a racků,
o hladinách bez proudů,
v sílícím proudu hnání k sobě,
rodící se vlny,
k silám, kterých je moře.

Hledáte kolébání,
já také hledám
své staré kolébání
v sobě a ve vás.

Súlyok / Tíhy

Tíhy jsem nenosila na zádech,
staré v srdci, nové v břiše,
uhnětli jsme na něm květ,
čtyři rozevřené dlaně venku
a uvnitř čtyři tlapky v rozpuku.

První pozorovatelnou jim byly mé póry,
později můj pupek,
je tam šeřící se nebe,
za oknem rozverné listnáče
a ještě něco, za svahem obličej.

V hloubce. Tam jsem žila.
Odtamtud jsem se vynořila.
Čas obrousil starý výraz mé tváře,
Nechám narůst nový, jim i sobě.
Ten už třeba nikdo nesloupne, nepřevlékne.

Kiegészülés / Doplněná

Odjakživa jsem žila jen s vlastními částmi těla,
pak na mně ale přibýly hrbolky,
záhadné nové ručky a nožky si ve mně dělaly pohodlí.

Vůbec jsem netušila,
že mohu být tak doplnitelná,
že lehce pojmu tolik částí těl a obdivu.

Ale byla jsem doplněna.
Natažené ruce nade mnou drží
v dešti malý pestrý deštníček
Schovej se pod něj, říká můj chlapeček,
pod můj taky, přidá se dcerka,
můžeš se schovat pod oba.

Staví se na špičky,
já dělám trpaslici,
ve dřepu brouzdám se

ve stružkách dobra,
v pršící lásce.

Anyaság / Mateřství

Mami, byli jsme dřív my,
nebo jsi ty byla dřív máma? –
nutí mě zamyslet se
hloubavá Ajna.

Byli jsme někdy bez maminky? –
pokračuje dcerka v ptaní.
A dokud jsme my byli na houbách,
to jste žili bez nás v těch dobách?

Hm, to jsou těžké otázky!
Asi najednou: Vy jste přišli
a já jsem se stala mámou.

Fává lenni / Stát se stromem

Vyrostli z mého kmene jako dvě větve,
nemám žízeň a nemám hlad
od doby, co vyrašili,
nebo vlastně už od početí
v myšlenkách, ve slovech, v činech,
od doby, co dva drobné výhonky
pod mým srdcem
vyrazily vzhůru za světlem
a ozářily moje šeré dny.

Co se kdysi dávno rozpadlo,
srostlo znovu v jedno,
dvě větve, stále košatější,
spojily znovu dohromady,
co jako celek vzalo počátek –
svět je zas kulatý.

Jegyzetek / Zápisky

Své sny jim zapisuji na kůži
jako do písanky,
abych je z nich po každém koupání
pečlivě setřela a
v noci se jim na čistá tělíčka
zapsaly jejich sny.

Angyalszárnyak / Andělská křídla

Ve vůni miminčího spánku,
v hloubce ticha
dobře rostou
vaše ochmýřená andělská křídla.